

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

ОПТИМІЗАЦІЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: здобувачка IV курсу 431 групи,
денної форми навчання
Спеціальності 072 Фінанси, банківська
справа та страхування
Освітньо-професійної програми Фінанси,
банківська справа та страхування
Стрела Юлія Павлівна

Керівник: Мохненко А.С., доктор
економічних наук, професор
Рецензент: Соболь А. М.,
директор ПП "Собрі"

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти ефективності використання оборотних активів підприємства	5
1.1. Економічний зміст, склад і класифікація оборотних активів підприємства	5
1.2. Чинники впливу на ефективність використання оборотних активів підприємства	12
РОЗДІЛ 2. Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства	17
2.1. Аналіз економічного потенціалу підприємства	17
2.2. Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства	24
РОЗДІЛ 3. Напрями оптимізації використання оборотних активів підприємства	31
3.1. Підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства	31
3.2. Обґрунтування доцільності реалізації проекту управління дебіторською заборгованістю підприємства ..	35
ВИСНОВКИ	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	40

ВСТУП

Актуальність теми. Управління оборотними активами є важливим для будь-якого бізнесу. Сучасна практика вимагає балансу традиційного та нетрадиційного прийняття рішень на основі глибокого синтезу сучасного досвіду фінансового менеджменту та результатів фінансової теорії. Оборотні засоби підприємства є складною економічною категорією, і багато теоретичних і практичних питань переплітаються між собою. Серед них одним із найважливіших є питання ефективного управління організацією оборотними активами підприємства.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні шляхів оптимізації використання оборотних активів підприємства.

Для досягнення поставленої мети, були зазначені наступні **завдання:**

- визначити економічний зміст, склад і класифікацію оборотних активів підприємства;
- обґрунтувати методи оцінки ефективності використання оборотних активів підприємства
- проаналізувати економічний потенціал підприємства;
- визначити ефективність використання оборотних активів підприємства;
- обґрунтувати шляхів оптимізації ефективності використання оборотних активів підприємства.

Об'єктом дослідження є процес економічного обґрунтування шляхів оптимізації використання оборотних активів підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти економічного обґрунтування шляхів оптимізації ефективного використання оборотних активів підприємства.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися

такі методи: порівняння, спостереження, абстрагування, узагальнення, аналіз і синтез, а також історичний, аксіоматичний, системний гіпотетичний методи.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічний зміст, склад і класифікація оборотних активів підприємства

Оборотні активи підприємства еквівалентні першочерговому завданню ринкової економіки. Оборотні активи складають частину собівартості, тому для вивчення їх економічної природи доцільно розкрити поняття періодичності та вартісного обороту. Економічна роль оборотних засобів полягає в процесі забезпечення відтворення, який включає процеси: виробництва та обігу. Швидкість і періодичність плинності кадрів досліджували багато вітчизняних і зарубіжних вчених. Одна з найважчих економічних категорій. Давно пропонувалися різні тлумачення цього поняття. Можна виділити три найпоширеніші визначення оборотного капіталу: вартість товарів і вартість матеріалів; вартість як оборотний капітал і оборотний капітал; і вартість як попередньо оплачена у формі ліквідного виробничого капіталу та оборотного капіталу.

Необхідність вивчення поняття «оборотні активи» визначається важливістю цих активів для сучасного підприємства. Уміння ефективно управляти активами дозволить підприємствам покращити ефективну роботу господарства. Раціональне керування ліквідними активами не тільки максимізує прибуток від інвестованого капіталу, забезпечуючи при цьому стабільність, але й забезпечує задовільний рівень платоспроможності бізнесу. Щоб забезпечити задовільний рівень платоспроможності, підприємство повинно постійно підтримувати певну суму готівки на своїх рахунках, фізично вилучаючи її з обігу для поточних платежів. Частину коштів слід інвестувати в ліквідні активи.

Важливим завданням управління оборотними активами підприємства є підтримання балансу між платоспроможністю та прибутковістю за рахунок абсолютної вартості статей оборотних активів та їх структурної відповідності. Також необхідно постійно оптимізувати оптимальне співвідношення фінансування оборотних активів за рахунок власних і позикових джерел, оскільки від цього безпосередньо залежить фінансова стійкість і незалежність підприємств. У сучасній економічній літературі є дуже багато різноманітних підходів до визначення економічної сутності поняття «ліквідні активи» (рис. 1.1).

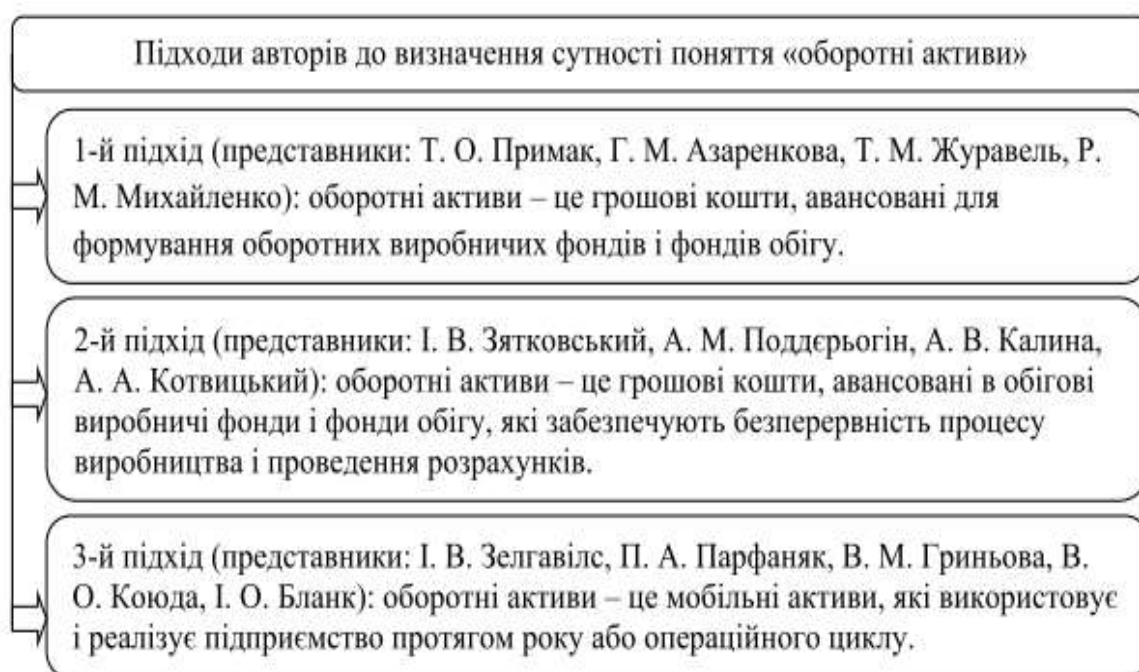

Рис. 1.1. Узагальнення визначень "оборотні активи"

Оцінка сучасних методів до зазначення такого економічного категорія як «активи, що обертаються» дозволяє виявити спільну рису відокремлення оборотних активів від майна підприємства. Такою ознакою є період часу, в якому діють такі кошти. Цей період включає час, коли капітальні витрати переносяться на готову продукцію або коли вони повністю споживаються в процесі виробництва.

У процесі виробничо-господарської діяльності підприємства потребують коштів, необхідних для виробництва продукції, закупівлі

сировини і матеріалів, виплати заробітної плати тощо, а також коштів, які припадають на підприємство. Розпродаж. При цьому оборотні активи (ми будемо називати це поняття уніфікованим поняттям термінів «оборотні кошти», «оборотні кошти» та «оборотний капітал») — це кошти, авансовані в ліквідні виробничі фонди та оборотні кошти, що забезпечує ефективність виробничого процесу.

"Оборотні фонди – це предмети праці, які в процесі виробництва повністю споживаються, в результаті чого втрачають свою натуральну речову форму і переносять на новостворений продукт свою вартість. Величина оборотних фондів на виробничих підприємствах в загальному обсязі оборотних коштів становить близько 70%" [21, С. 81].

"Фонди обігу – це кошти підприємства, які пов'язані з обслуговуванням процесу обігу товарів, шляхом інвестування підприємством в запаси готової продукції, відвантажені, але неоплачені товари; кошти, що знаходяться в сейфі підприємства на етапі розрахунків покупців з підприємством, а також всі види дебіторської заборгованості. Фонди звернення створюють умови для реалізації виробленої продукції на ринку і отримання грошових коштів, які гарантують добробут підприємства" [21, С. 82].

Оборотні активи відрізняються від основних фондів тим, що вони беруть участь лише в одному виробничому циклі, переносячи свою вартість на готову продукцію. Тому ліквідні кошти знаходяться в постійному русі і проходять три стадії валютного, виробничого і товарного обігу.

На основі висновків наукового ресурсу було створено класифікацію поточних активів, як показано на рис. 1.2.

Варто зазначити, що конкретна класифікація оборотних активів має переважно наукове та прикладне значення, що, у свою чергу, дає змогу отримати чітке розуміння цих активів та встановити правильну систему обліку та аналізу для їх існування та ефективного управління.

Рис. 1.2. Групи та елементи класифікації оборотних активів

Склад об'єктів, які входять до монетарних та немонетарних активів представлено на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Класифікація оборотних активів за формою функціонування

За даними які наведено на рис. 1.3., можна визначити, що оборотні активи – це об'єкти бухгалтерського обліку, реальна грошова оцінка яких змінюється зі зміною часу та ціни. Зважаючи на їхню природу, ці об'єкти необхідно періодично переоцінювати. До них відносяться: нематеріальні активи, основні засоби, виробничі запаси, зобов'язання перед контрагентами, які повинні бути погашені послугами або товарами.

Оборотні активи можна умовно поділити на такі складові: запаси товарної вартості, дебіторська заборгованість, грошові кошти та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції, інші види оборотних активів, а характеристика цих складових більш детально описана на рис. 1.4.

Оборотні активи підприємства				
1	2	3	4	5
Поточні фінансові інвестиції (фінансові і інвестиції підприємства в різні фондові і грошові інструменти на строк менше одного року)	Запаси товарно-матеріальних цінностей (виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція, товари)	Дебіторська заборгованість (векселі, заборгованість юридичних осіб підприємству, дебіторська заборгованість за розрахунками)	Грошові кошти та їх еквіваленти (грошові кошти підприємства в касі на поточних рахунка в банках, еквіваленти грошових коштів)	Інші види оборотних активів, у т. ч. витрати майбутніх періодів

Рис 1.4. Класифікація оборотних активів підприємства відповідно до НП(С)БО 1

Тому грамотне управління оборотними активами допоможе підвищити рентабельність вкладеного капіталу, забезпечуючи при цьому стабільну платоспроможність бізнесу.

Для підтримки рівня платоспроможності на рахунках компанії має бути певна сума фактично знятих коштів для регулярних платежів. Частина має бути розміщена у вигляді високоліквідних активів. Одне з головних питань керування активами, що обертаються в компанії є досягнення правильного балансу між платоспроможністю та прибутковістю шляхом управління та контролю абсолютної вартості статей оборотних активів та їх структури. Також необхідно постійно оптимізувати оптимальне співвідношення фінансування оборотних активів за рахунок власних і позикових джерел, оскільки від цього безпосередньо залежить фінансова стійкість і незалежність підприємств. За результатами зробленої оцінки визначено повний рівень ефективного користування активами, що обертаються та сформульовано основні напрями, які сприятимуть підвищенню ефективності використання підприємства у подальшій реалізації діяльності.

Ліквідні засоби у сфері виробництва та обігу також поділяються на формалізовані та неформальні (рис. 1.5).

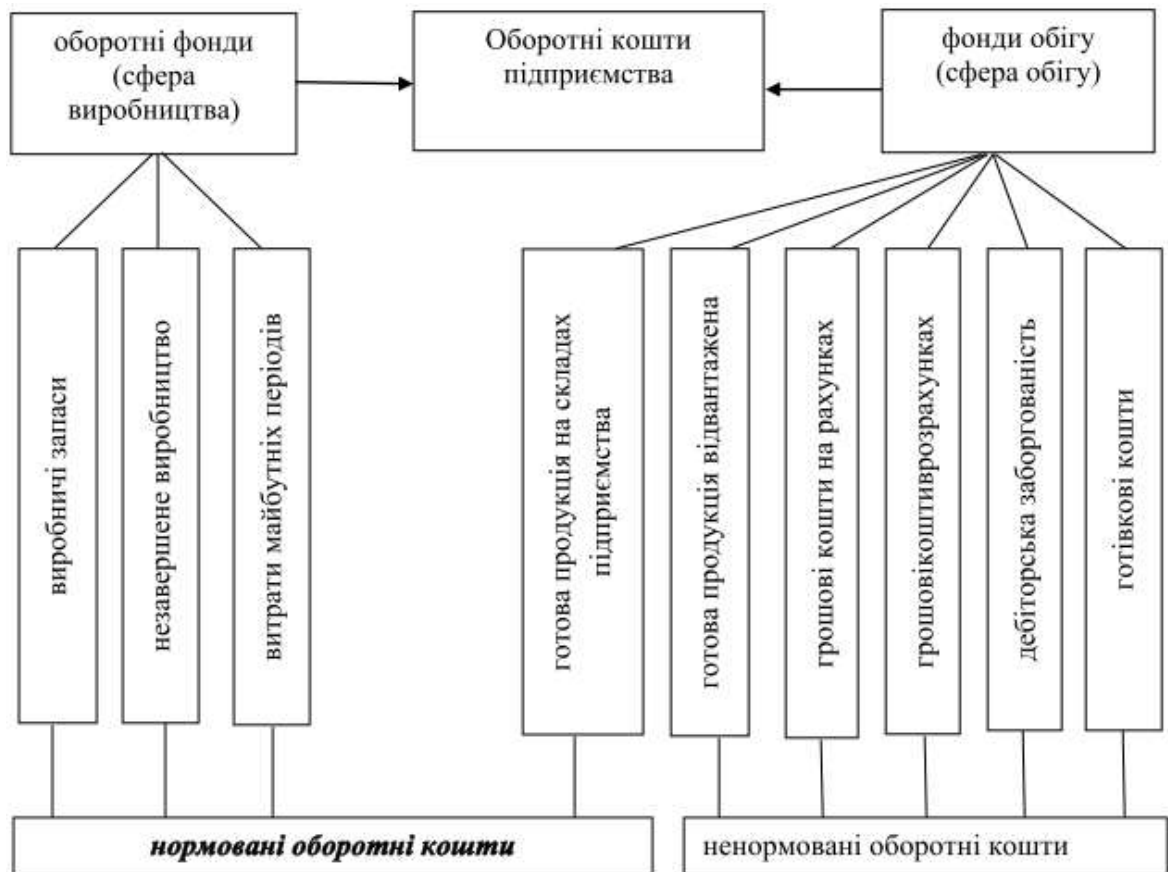

Рис. 1.5. Елементний склад оборотних активів підприємства

"Склад оборотних активів – це сукупність окремих елементів оборотних виробничих фондів і фондів обігу. Висока частка оборотних активів характерна для матеріаломістких виробництв, організацій торгівлі. Чим вище частка оборотних активів (і, відповідно, нижча частка необоротних), тим більше організація може залучати короткострокового фінансування (короткострокових кредитів і позик, відстрочок платежу постачальникам і т.п.) без шкоди для своєї фінансової стійкості" [22, С. 141].

Таким чином, оборотні активи - це активи, які обслуговуються або погашаються протягом 12 місяців або в межах стабільного циклу операцій організації, якщо він більше за 1 рік. Активи, що обертаються, використовуються негайно при введенні у виробництво (наприклад, сировина і матеріали). Оборотні активи - одна з двох груп активів організації (інша група - необоротні активи).

1.2. Чинники впливу на ефективність використання оборотних активів підприємства

Активи, що обертаються – це одна зі складників ресурсного потенціалу господарства, використання та ефективність їх використання безпосередньо впливає на ефективність діяльності підприємства. Фактори, які визначають кількість оборотних коштів, можуть бути об'єктивними, тобто незалежними від діяльності підприємства, або суб'єктивними.

До суб'єктивних факторів належать, наприклад, розумне використання оборотних коштів, виконання планів продажів, застосовувані форми обслуговування, дотримання кредитно-фінансової дисципліни тощо.

Дослідження наукових ресурсів дозволило систематизувати різні методи визначення факторів, що впливають на операційну ефективність потенціалу ліквідних активів фірми, результати яких наведено на рис. 1.6.

На основі отриманих даних (рис. 1.6) та експертної оцінки конкретної ситуації потенціалу оборотних активів підприємства запропоновано комплексну класифікацію факторів, що можуть вплинути на раціональність користування потенціалом оборотних активів.

Сукупність факторів, що впливають на ефективне використання потенціалу ліквідних активів фірми, можна розділити на дві групи: фактори зовнішнього середовища (непрямі впливи) - фактори, що знаходяться поза контролем фірми, але до яких вона повинна адаптуватися, і фактори внутрішнього середовища (прямі впливи), які залежать від уміння управляти ліквідними активами.

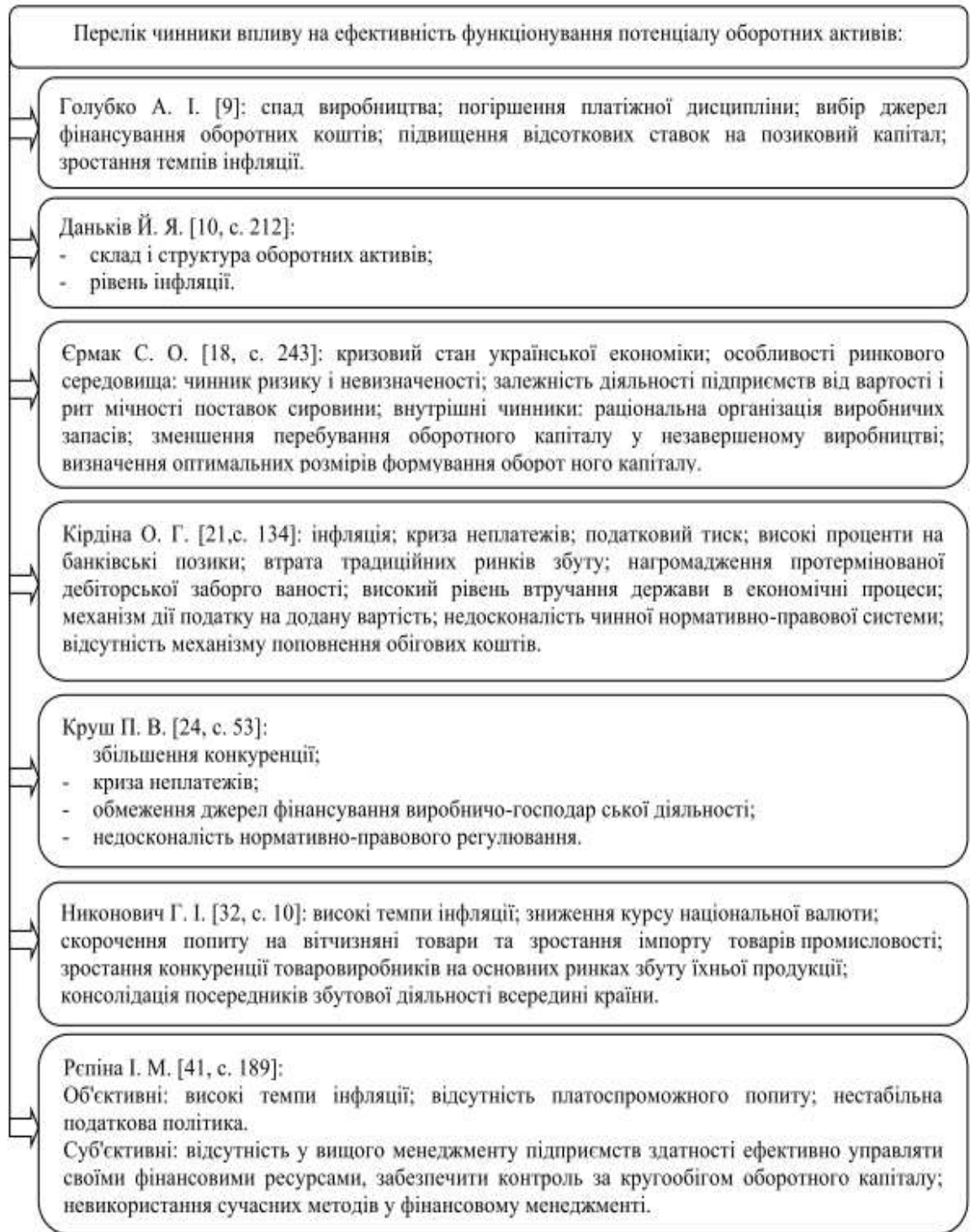

Рис. 1.6. Чинники впливу на ефективність функціонування оборотних активів підприємства

За характером впливу всі зовнішні фактори поділяються на дві категорії - ті, що мають прямий вплив на бізнес, і ті, що мають непрямий вплив. на рис. 1.7 Фактори впливу зовнішнього середовища необхідно систематизувати за різними групами.

Рис. 1.7. Систематизація зовнішніх чинників впливу на формування потенціалу оборотних активів підприємств

Розглянувши методики різних авторів, слід зазначити, що найбільш істотний вплив на функціонування потенціалу ліквідних активів має фактор інфляції. У зв'язку з інфляційним процесом бізнес має дефіцит ліквідних засобів.

Принципова схема основних джерел формування оборотних засобів підприємства наведена на рисунку 1.8.

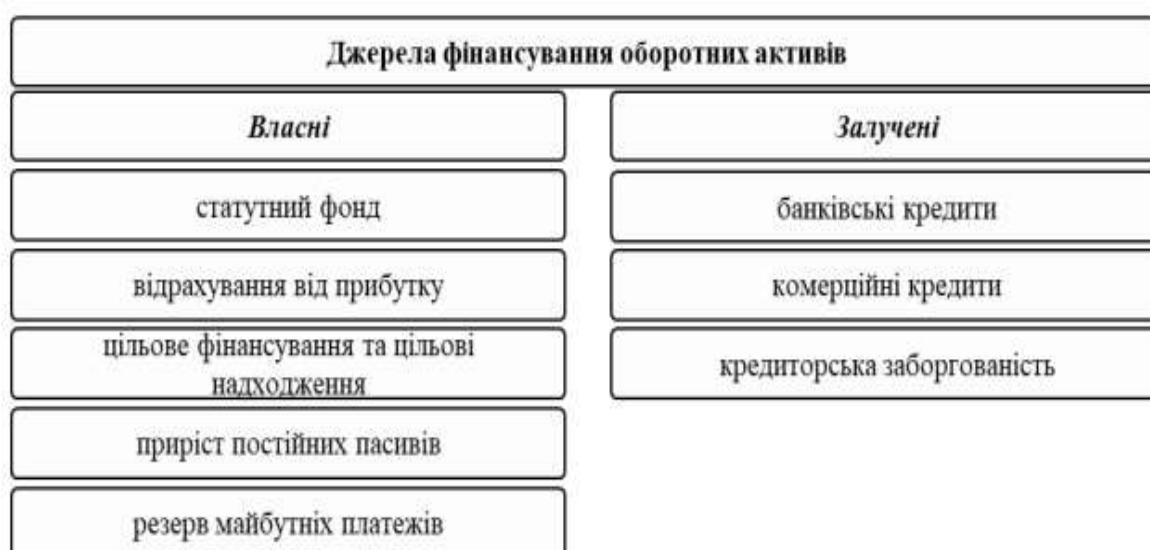

Рис. 1.8. Джерела фінансування оборотних активів

Отже, для формування політики фінансування активів руху капіталу підприємства необхідно класифікувати власні оборотні активи за характером участі в операційному процесі, періодом діяльності та характером джерела формування коштів. Залежно від характеру бізнес-процесу ми можемо класифікувати оборотні активи за такими ознаками: виробничі та фінансові оборотні активи – дебіторська заборгованість і грошові активи.

Попит на продукцію є одним із ключових факторів, що впливає на формування попиту на оборотні активи. При жорсткій ринковій конкуренції підприємство повинно забезпечити достатню кількість готової продукції, щоб швидко задовольнити потреби споживачів.

Не менш важливими є не тільки фактори зовнішнього середовища, а й фактори внутрішнього середовища — це фактори, які створюються, регулюються та контролюються всередині підприємства. (рис. 1.9).

Рис. 1.9. Внутрішні чинники, які впливають на формування потенціалу оборотних активів підприємств

Організаційно-управлінські фактори - це в основному стратегія розвитку компанії, масштаб діяльності компанії та стадія розвитку компанії. Фактори виробництва включають виробничий цикл і логістичний процес всередині підприємства. Факторами маркетингу є в основному цінова політика, частка доданої вартості в цінах на продукцію, види товарів і послуг, які пропонує компанія, маркетингові стратегії.

Фінансові фактори – це фінансова політика та політика фінансування оборотних активів підприємства. Джерело фінансування оборотних активів значною мірою визначає ефективність їх використання.

Розподіл ліквідних активів на власні та позичені активи вказує на джерело та форму ліквідних активів, наданих компанії для постійного чи тимчасового користування. Власні ліквідні засоби розроблюються за допомогою власного капіталу підприємства (статутного капіталу, резервного капіталу, накопиченого прибутку тощо). Для оборотних активів, які зазвичай забезпечуються господарською діяльністю, їх вартість встановлюється в межах 1/3 вартості власного капіталу. У постійному користуванні знаходяться власні оборотні засоби.

У зв'язку зі специфікою руху коштів у тому чи іншому суб'єкті господарювання встановлення правильного співвідношення власних і позикових коштів є важливим завданням системи управління. Усі джерела фінансування оборотних коштів класифікуються на власні, залучені та залучені.

Отже, в результаті дослідження запропоновано класифікацію факторів, що впливають на формування та ефективність використання ліквідного потенціалу підприємства в умовах сучасного розвитку національної економіки.

РОЗДІЛ 2

Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства

2.1. Аналіз економічного потенціалу підприємства

Проаналізуємо фінансово-економічний стан підприємства за допомогою фінансової звітності. В табл. 2.1 проаналізуємо дані Балансу підприємства..

За 2018-2021 роки валюта балансу компанії зросла на 521,73 млн гривень. Або на 37,56%, що пов'язано із зростанням необоротних активів на 203,583 млн. грн. Або 81,89%, оборотні кошти підприємства становлять 320 млн 757 тис. грн. або 28,21%. У 2021 році порівняно з 2018 роком за рахунок збільшення запасів оборотні активи підприємства зросли на 344 522 тис. грн. Або 70,68%, дебіторська заборгованість склала 1621 тис. грн. або 0,41 відсотка. З 2018 по 2021 рік оборотні активи становили найбільшу частку в структурі активів компанії, 81,87% у 2018 році, 81,61% у 2019 році, 74,78% у 2020 році та 76,3% у 2021 році, з високою часткою оборотних активів на досліджуваному підприємстві.

Збільшення суми активів відбулося за рахунок збільшення оборотних активів підприємства. Аналізуючи пасиви підприємства, варто зазначити, що за період 2018-2021 років ми спостерігаємо збільшення фінансових ресурсів підприємства на 521,730 тис. грн. або 37,56%. Таким чином, протягом 2018-2021 рр. зростання фінансових ресурсів компанії пов'язане зі збільшенням статутного капіталу компанії на 30 858 тис. грн. або 5,14% та поточні зобов'язання 995 575 тис. грн. або 403,66%.

Таблиця 2.1

Горизонтальний та вертикальний аналіз балансу підприємства
упродовж 2018-2021 рр.

Показники	2018		2019		2020		2021		Відхилення 2021 /2018 рр.	
	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
Активи										
Необоротні активи	248613	17,9	273953	18,04	401421	25,18	452196	23,67	203583	81,89
Оборотні активи	1137109	81,87	1239070	81,61	1192154	74,78	1457866	76,3	320757	28,21
- запаси	487467	35,1	554043	36,49	466677	29,27	831989	43,55	344522	70,68
- дебіторська заборгованість	397355	28,61	421171	27,74	515164	32,32	398976	20,88	1621	0,41
- грошові кошти	249353	17,95	262009	17,26	207325	13,01	224307	11,74	-25046	-10,04
- інші оборотні активи	2934	0,21	1847	0,12	2988	0,19	2594	0,14	-340	-11,59
Інші активи	3159	0,23	5170	0,34	549	0,03	549	0,03	-2610	-82,62
Всього активів	1388881	100	1518193	100	1594124	100	1910611	100	521730	37,56
Пасиви										
Власний капітал	600307	43,22	616553	40,61	662450	41,56	631165	33,03	30858	5,14
Довгострокові зобов'язання та забезпечення	541934	39,02	1281	0,08	49626	3,11	37231	1,95	-504703	-93,13
Поточні зобов'язання	246640	17,76	900359	59,3	882048	55,33	1242215	65,02	995575	403,66
- короткострокові кредити банків	0	0	253656	16,71	193656	12,15	168656	8,83	168656	x

- поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	0	0	0	0	32788	2,06	34398	1,8	34398	x
- кредиторська заборгованість	193330	13,92	211263	13,92	322616	20,24	421375	22,05	228045	117,96
- інші поточні зобов'язання	53310	3,84	435440	28,68	332988	20,89	617786	32,33	564476	1058,86
Всього пасивів	1388881	100	1518193	100	1594124	100	1910611	100	521730	37,56

Для аналізу основних показників фінансової звітності підприємств використаємо дані офіційної фінансової звітності підприємств (табл. 2.2).

Таким чином, у 2021 році порівняно з 2018 роком спостерігаємо зростання чистого доходу підприємств від продажу продуктів (товари, роботи, послуги) на 900,795 млн гривень, або 52,53%.

Крім того, за 2018-2021 роки зросла собівартість реалізованої продукції на 216 431 тис. грн. або на 20,55%, що вплинуло на рост валового прибутку компанії на 684,364 млн. грн. або 103,39%.

Варто зазначити, що прибуток компанії у 2018-2020 роках (чистий прибуток 38,746 млн грн у 2018 році, 38,33 млн грн у 2019 році та 48,268 млн грн у 2020 році) погіршиться у 2021 році — у 2021 році чистий збиток підприємства – 31,035 млн. грн.

Таблиця 2.2

Динаміка основних показників Звіту про фінансові результати в підприємства упродовж 2018-2021 рр. (тис. грн.)

Показники	Роки				Відхилення 2021 / 2018 рр.	
	2018	2019	2020	2021	Тис. грн.	%
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1714927	2085673	2355448	2615722	900795	52,53
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1053020	1168909	1252324	1269451	216431	20,55
Валовий прибуток	661907	916764	1103124	1346271	684364	103,39
Інші операційні доходи	25638	26621	31016	18788	-6850	-26,72
Адміністративні витрати	124092	156503	182247	187133	63041	50,80
Витрати на збут	306822	511131	633838	831014	524192	170,85
Інші операційні витрати	193979	201056	212362	240659	46680	24,06
Фінансові результати від операційної діяльності	62652	74695	105693	106253	43601	69,59
Інші фінансові доходи	19791	649	0	0	-19791	-100,00
Інші доходи	26400	102258	12800	0	-26400	-100,00
Фінансові витрати	37252	26120	43537	49424	12172	32,67
Інші витрати	23140	102033	11847	89437	66297	286,50
Фінансові результати від звичайної діяльності	48451	49449	63109	-32608	-81059	-167,30

до оподаткування						
Податок на прибуток від звичайної діяльності	9705	11119	14841	1573	-8132	-83,79
Чистий прибуток (збиток)	38746	38330	48268	-31035	-69781	-180,10
Елементи операційних витрат						
Матеріальні затрати	1005070	984400	1046756	1130636	125566	12,49
Витрати на оплату праці	247784	306249	379519	385046	137262	55,40
Відрахування на соціальні заходи	45487	57817	71120	73922	28435	62,51
Амортизація	23709	29428	50751	58303	34594	145,91
Інші операційні витрати	404662	613523	684098	904591	499929	123,54
Всього операційних витрат	1726712	1991417	2232244	2552498	825786	47,82

За 2018-2021 роки операційні витрати компанії зросли на 825,786 млн. грн. або 47,82%. Варто зазначити, що збільшення операційних витрат відбулося в основному за рахунок збільшення матеріальних витрат на 125,566 млн. грн. або 12,49%. Крім того, протягом досліджуваного періоду ми спостерігали зростання таких статей, як операційні витрати: затрати на зарплатню працівника 137262 тис. грн. або 55,40%, списання на соціальні засади – 28435 тис. грн. або 62,51 %, амортизації 34594 тис. грн. або 145,91% та інші операційні витрати 499929 тис. грн. або 123,54%.

Коефіцієнти фінансового стану проаналізуємо за даними фінансової звітності за 2018-2021 роки (табл. 2.3).

Аналіз коефіцієнтів фінансового стану підприємства
упродовж 2018-2021 рр.

Показники	Формула для розрахунку	01.01. 2019	01.01. 2020	01.01. 2021	01.01. 2021	2021 / 2018 рр.
Показники ліквідності	Показують здатність підприємства розраховуватись за своїми зобов'язаннями зарахунок наявних активів					
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти / Поточні зобов'язання	1,011	0,291	0,235	0,181	-0,83
Коефіцієнт проміжної ліквідності	(Оборотні активи - товарно-матеріальні запаси) / Поточні зобов'язання	2,634	0,761	0,822	0,504	-2,13
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	4,61	1,376	1,352	1,174	-3,436
Власний оборотний капітал	Власний капітал - Необоротні активи	890469	338711	310106	215651	-674818
Показники фінансової стійкості	Показують залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування					
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Власний капітал / Активи	0,432	0,406	0,416	0,33	-0,102
Коефіцієнт фінансової залежності	Активи / Власний капітал	2,314	2,462	2,406	3,027	0,713
Коефіцієнт заборгованості	Позикові кошти / Активи	0,568	0,594	0,584	0,67	0,102
Відношення довгострокових кредитів до капіталізації	Довгострокові кредити / Капіталізація	0,474	0,002	0,07	0,056	-0,418
Відношення довгострокових кредитів до капіталізації	Довгострокові кредити /	0,903	0,002	0,075	0,059	-0,844

кредитів до власного капіталу	Власний капітал					
Відношення заборгованості до власного капіталу	Позичені кошти / Власний капітал	1,314	1,462	1,406	2,027	0,713
Показники прибутковості	Показують ефективність використання залучених ресурсів					
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Середньорічна вартість власного капіталу	6,666	6,3	7,548	-5,041	-11,707
Рентабельність продажу	Операційний прибуток / Чиста виручка	3,653	3,581	4,487	4,062	0,409

Так, протягом 2018-2021 років спостерігаємо зниження коефіцієнта абсолютної ліквідності на 0,83. Крім того, медіанний коефіцієнт ліквідності знизився на 2,13, а загальний коефіцієнт ліквідності (коефіцієнт покриття) знизився на 3,436 протягом періоду дослідження. За 2018-2021 роки власні оборотні кошти зменшилися на 674,818 млн гривень. Зниження показника ліквідності компанії вказує на відсутність у компанії можливості отримати короткостроковий борг із найбільш ліквідної частини своїх активів — оборотного капіталу. Варто зазначити, що протягом 2018-2021 років коефіцієнт автономності знизився на 0,102, що пов'язано із зростанням позикового капіталу компанії. Зростання корпоративних поточних зобов'язань вплинуло на підвищення коефіцієнтів корпоративної залежності та коефіцієнтів заборгованості. Позитивним моментом корпоративної діяльності є те, що відношення довгострокових позик до капіталізації зменшилось на 0,418, а відношення довгострокових позик до власного капіталу – на 0,844, що пов'язано із ростом позикового капіталу досліджуваних

підприємств, що свідчить про те, що підприємства покладаються на зовнішні джерела фінансування. З 2018 по 2021 рік рентабельність чистих активів знизилася на 11,707%, що пов'язано із збитковістю діяльності підприємств у 2021 році. ROE зріс на 0,409% за 2018-2021 роки - це пов'язано зі збільшенням чистого доходу компанії від реалізації продукції.

2.2. Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства

Динаміку оборотних активів об'єкта дослідження дослідимо за даними фінансової звітності (табл. 2.4).

Таким чином, за 2018-2021 роки ми спостерігали зростання ліквідних активів компанії на 320,757 млн грн. або на 28,21%, що відбулося за рахунок збільшення такої складової, як ліквідні активи: частки на 344,522 млн грн. або 70,68% дебіторська заборгованість розрахована за кошторисом 62221 тис. грн. або 431,58 %, дебіторська заборгованість за виданими авансами 4679 тис. грн. або 8,62% та інші оборотні кошти 11482 тис. грн. або 71,57%.

Серед підприємств найбільшу частку становлять корпоративні резерви (42,87% у 2018 році, 44,71% у 2019 році, 39,15% у 2020 році та 57,07% у 2021 році). Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги (27,49% у 2018 році, 28,26% у 2019 році, 35,68% у 2020 році, 16,18% у 2021 році). На цьому етапі економічного розвитку підприємства майже не можуть функціонувати через дебіторську заборгованість, оскільки вона відволікає кошти з обігу.

Нам необхідно створити динамічну таблицю структури дебіторської заборгованості нашого підприємства (табл. 2.5).

Таблиця 2.4

Аналіз динаміки та складу оборотних активів підприємства
упродовж 2018-2021 рр. (тис. грн.)

Показники	Роки				2021 / 2018 рр.	
	2018	2019	2020	2021	Тис. грн	%
Запаси	487467	554043	466677	831989	344522	70,68
Дебіторська заборгованість затовари, роботи, послуги	312622	350130	425389	235861	-76761	-24,55
Дебіторська заборгованість зарозрахунками з бюджетом	14417	28190	7340	76638	62221	431,58
Дебіторська заборгованість зарозрахунками за виданими авансами	54272	39706	79284	58951	4679	8,62
Інша поточна дебіторська заборгованість	16044	3145	3151	27526	11482	71,57
Поточні фінансові інвестиції	238286	216286	205663	215651	-22635	-9,50
Грошові кошти та їх еквіваленти	11067	45723	1662	8656	-2411	-21,79
Інші оборотні активи	2934	1847	2988	2594	-340	-11,59
Всього оборотних активів	1137109	1239070	1192154	1457866	320757	28,21

Таблиця 2.5

Динаміка зміни складових дебіторської заборгованості підприємства
упродовж 2018-2021 рр., тис. грн.

Показники	Роки				2021 / 2018 рр.	
	2018	2019	2020	2021	Тис. грн	%
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	312622	350130	425389	235861	-76761	-24,55
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	14417	28190	7340	76638	62221	431,58
Дебіторська заборгованість зарозрахунками за виданими авансами	54272	39706	79284	58951	4679	8,62
Інша поточна дебіторська заборгованість	16044	3145	3151	27526	11482	71,57
Всього дебіторська заборгованість	397355	421171	515164	398976	1621	0,41

Таким чином, за 2018-2021 роки загальна дебіторська заборгованість підприємства зросла на 1621 тис. грн. або 0,41 відсотка. Збільшення дебіторської заборгованості підприємств відбулося за рахунок збільшення дебіторської заборгованості за бюджетним обліком на 62,221 млн. грн. Або 431,58 Розрахунок дебіторської заборгованості за виданими авансами 4,679 млн грн. або 8,62% та іншої дебіторської заборгованості 11482 тис. грн. або 71,57%.

Як бачимо, у структурі дебіторської заборгованості підприємства найбільшу питому вагу займає дебіторська заборгованість за товар, роботу, послугу – 78,68% у 2018 році, 83,13% у 2019 та 2020 роках 82,57%, 59,12% у 2021 році. дебіторська заборгованість показує, що

кредитна політика компанії щодо клієнтів не піклується про наслідки. Виробничий інвентар є дуже важливим елементом бізнесу. Протягом 2018-2021 років значну частину в структурі поточних активів компанії займають виробничі запаси. Проведемо аналіз МТЗ підприємства: сировина і матеріали, тара, паливо, технологічні матеріали, запчастини та інші матеріали. Після цього скласти зведену таблицю для узагальнення оцінки роботи матеріально-технічного забезпечення підприємства (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Динаміка зміни показників матеріально-технічного забезпечення підприємства упродовж 2018-2021 рр. (тис. грн.)

Група МТЗ	Фактичне надходження, тис. грн.				2020 / 2018 рр.	
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Абс. приріст, тис. грн	Темп приросту, %
Сировина і матеріали	274390	311865,1	269466,8	411268,8	136878,6	49,88
Паливо	74541	84720,9	75445,1	115146,7	40606,2	54,48
Тара й тарні матеріали	12025	13667,7	11748,5	17930,9	5905,5	49,11
Матеріали передані в переробку	189066	214887,9	174398,2	266172,1	77106,0	40,78
Запасні частини	14057	15976,7	13138,5	20052,4	5995,5	42,65
Інші матеріали	1281,3	1456,3	929,1	1418,0	136,7	10,67
Разом	565360	642574,6	545126,2	831989,0	266628,7	47,16

Дані табл. 2.6 означає, що за період 2018-2021 років ми спостерігали приріст акцій компанії на 266 628,7 тис. грн. або на 47,16 %, що відбулося за рахунок збільшення таких складових матеріально-

технічного забезпечення підприємств: сировина і матеріали 136,8786 млн. грн., або 49,88 %, паливо 40606,2 тис. грн. або 54,48% тари та пакувальних матеріалів 5905,5 тис. грн. або 49,11%;передача переробленого матеріалу 77106,0 тис.грн. або 40,78%;запасних частин на 5995,5 тис. грн. Або 42,65% та інших матеріалів на 136,7 тис. грн. або 10,67%.

Розрахуємо показник ефективності використання фірмами ліквідних активів (табл. 2.7).

Підсумовуючи наведені вище розрахунки щодо ефективності використання оборотних активів підприємства, варто зазначити, що за 2018-2021 роки коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зріс на 1,955, навпаки, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зменшився на 4,944.

Завдяки збільшенню оборотності дебіторської заборгованості та зменшенню оборотності кредиторської заборгованості ми спостерігали, що середній термін погашення дебіторської заборгованості зменшився на 15 днів, а кредиторської заборгованості збільшився на 57 днів. Збільшення реалізаційної собівартості фармацевтичної продукції впливає на коефіцієнт оборотності активів на 0,209. Позитивною тенденцією у господарській діяльності підприємства стало збільшення обороту чистих активів на 1,26%. У 2021 році порівняно з 2018 роком кількість днів обороту матеріальних запасів зменшиться на 0,337 дня, що негативно вплине на збільшення днів обороту матеріальних запасів на 27 днів. Крім того, слід зазначити, що за період 2018-2021 років тривалість операційного циклу збільшилася на 12 днів, а тривалість фінансового циклу зменшилася на 44 дні.

За період 2018-2021 років рентабельність активів знизилася на 4,761%, а рентабельність чистих активів знизилася на 8,464% - це пов'язано зі зниженням фінансових показників діяльності компанії.

Таблиця 2.7

Розрахунок показників ефективності використання оборотних активів
підприємства упродовж 2018-2021 рр.

Показники	Формула для розрахунку	01.01. 2018	01.01. 2019	01.01. 2020	01.01. 2021	2021 / 2018 рр.
Оборотність дебіторської заборгованості	Виручка від реалізації / Середньорічна вартість дебіторської заборгованості	5,956	6,294	6,075	7,911	1,955
Оборотність кредиторської заборгованості	Собівартість реалізованої продукції / Середньорічна вартість кредиторської заборгованості	8,631	6,563	5,287	3,687	-4,944
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	Кількість днів у періоді / Оборотність дебіторської заборгованості	61	58	60	46	-15
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	Кількість днів у періоді / Оборотність кредиторської заборгованості	42	56	69	99	57
Оборотність постійних активів	Виручка від реалізації / Середньорічна вартість постійних активів	5,985	7,982	6,975	6,129	0,144
Оборотність активів	Виручка від реалізації / Середньорічна вартість активів	1,284	1,435	1,514	1,493	0,209
Оборотність чистих активів	Виручка від реалізації / Середньорічна вартість чистих активів	1,745	1,728	3,592	3,005	1,26

Оборотність товарно-матеріальних запасів	Собівартість реалізованої продукції / Середньорічна вартість товарно-матеріальних запасів	2,292	2,245	2,454	1,955	-0,337
Період обороту товарно-матеріальних запасів, днів	Кількість днів у періоді / Оборотність товарно-матеріальних запасів	159	163	149	187	27
Тривалість операційного циклу, днів	Період погашення дебіторської заборгованості + Період обороту товарно-матеріальних запасів	221	221	209	233	12
Тривалість фінансового циклу, днів	Період погашення дебіторської заборгованості + Період обороту товарно-матеріальних запасів - Період погашення кредиторської заборгованості	178	165	140	134	-44
Рентабельність активів	Чистий прибуток / Середньорічна вартість активів	2,9	2,637	3,102	-1,861	-4,761
Рентабельність чистих активів	Чистий прибуток / Середньорічна вартість чистих активів	3,74	4,355	7,259	-4,724	-8,464
Рентабельність оборотних активів	Операційний прибуток / Середньорічна вартість оборотних активів	5,981	6,287	8,695	8,019	2,038

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства

Управління ліквідними активами займає особливе місце в роботі менеджера, тому що це безперервний, повсякденний процес. Розвиток ринкових відносин в країні визначає нові умови їх організації. Висока інфляція, неплатежі та інші кризові явища, притаманні українській економіці, змусили компанії змінити політику щодо оборотного капіталу. Пошук нових додаткових джерел, дослідження ефективності їх використання, поділяється на наступні частини: управління формуванням активів та управління використанням. Для покращення фінансового стану підприємства в першу чергу необхідно звернути увагу на виробничо-господарський процес, власника або Керівник підприємства відповідно до власного ставлення до фінансового ризику, вибрати зважену програму фінансування активів. У сучасний час кредитування є дуже складним, тому необхідно вибрати таку модель фінансування активів, яка представляє собою відношення особистого капіталу до займаного(короткострокового) капіталу, простіше кажучи, налагодити його базову структуру з цих сторін.

Перш ніж вибрати стратегію або план покращення активів вашої компанії, вам необхідно визначити основні проблеми компанії. Тому необхідно підкреслити:

- зростання дебіторської заборгованості за продукцію, товари та послуги;
- борги по зарплаті;
- зниження прибутку від реалізації продукції;

- зменшення чистого прибутку, що призводить до зниження рентабельності;
- тривалий час обороту кредиторської та дебіторської заборгованості;
- не спрощений робочий цикл;
- є проблеми з ліквідністю;
- відсутність власних обігових коштів;
- основні види фінансової стійкості.

Щоб покращити ліквідність компанії, необхідно розробити чіткий план дій та призначити відповідальну особу за кожну проблемну ділянку.

Перш за все, для покращення оборотних активів підприємства необхідно терміново впорядкувати структуру оборотних активів підприємства та підвищити його ліквідність за рахунок дебіторської заборгованості.

Основними напрямками компанії щодо скорочення дебіторської заборгованості є:

- Застосовувати метод ABC для контролю дебіторської заборгованості;
- впровадження ефективної кредитної політики;
- Застосовувати сучасні методи рефінансування дебіторської заборгованості.

Щоб покращити стан активів компанії, необхідно ввести фіксовану норму прибутку в 15% - рівень, який не тільки покращує фінансовий стан компанії, але й розвиває інші шляхи, оскільки зниження ціни на продукцію та товарів призведе до збільшення прибутку, таким чином збільшуючи кількість грошей для фінансування діяльності компанії, що сприятиме зростанню компанії.

Також слід зазначити, що виконання запланованих обсягів реалізації продукції, забезпечення прийнятної структури оборотних

коштів і рентабельності, забезпечення оптимального балансу між ліквідними активами, позитивно вплине на фінансову діяльність підприємства.

Якщо обсяг власних ресурсів і довгострокових кредитів збільшується при незмінному розмірі короткострокових (поточних) зобов'язань, фінансова стійкість і платоспроможність зростає, але власний капітал стає менш ефективним.

І навпаки, збільшення суми короткострокових запозичень, які формують оборотний капітал, при зберіганні тієї самої суми власного капіталу та довгострокових зобов'язань призведе до зменшення суми чистого оборотного капіталу. При цьому стратегічне покращення ефекту фінансового левериджу може бути досягнуто, але завдяки збільшенню масштабу поточних зобов'язань та збільшенню частоти погашення боргу фінансова стійкість і платоспроможність будуть у короткостроковій перспективі.

Наступним кроком має стати вирішення проблеми фінансової політики підприємств. Тому необхідно розробити новий проект політики фінансування, який передбачатиме можливість залучення коштів з різних джерел, еквівалентних дебіторській заборгованості.

Оскільки труднощі управління дебіторською заборгованістю вимагають відповідного підходу, оскільки вони стосуються фінансової стабільності та безпеки бізнесу.

Дозволяючи дебіторській заборгованості «вільний потік», менеджери та власники організації звільняються від витрачання часу та енергії, необхідних для сортування в полі.

Тому, якщо клієнт не має наміру повертатися, краще відмовити йому в кредитному продукті і компенсувати це залученням нових клієнтів і впровадженням системи знижок для клієнтів передоплати. Якщо компанія нехтує моніторингом дебіторської заборгованості, це може мати негативний вплив на її фінансову діяльність.

Більшість людей вважає, що керівник фінансово-економічної служби лише заважає та гальмує бізнес. Але якщо поглянути на це з об'єктивної точки зору, то це якір, який потрібен кожному човну.

У цьому випадку засоби контролю, які служба мала на місці під час обробки дебіторської заборгованості, дозволили повернути компанії значну суму грошей. Навіть те, що введено контроль, стримує продавців.

Тому заходи з управління дебіторською заборгованістю поділяються на організаційні та спрямовані на оцінку різних показників дебіторської заборгованості.

Тому ми визначилися з конкретними заходами програми покращення майнового стану компанії.

Основні зміни планується запровадити переважно з II кварталу 2023 року. Таким чином, менеджери компанії мають час не тільки сформулювати нові методи управління, політику, стратегію тощо, а й обговорити їх на загальних зборах акціонерів для затвердження рішень, прийнятих усіма власниками компанії.

Також необхідно покращити показники діяльності підприємства, особливо завдання щодо підвищення рівня платоспроможності, покращення структури, підвищення рентабельності власних оборотних коштів, які необхідно виконати до кінця року. 2023. Тобто це означає, що результати управлінських рішень, спрямованих на виконання поставлених завдань, мають бути помітні вже у річному звіті компанії за 2023 рік.

Тому ми створили перелік принципів і термінів виконання завдань по кожній частині плану для покращення поточного стану активів компанії. Конкретне формулювання стратегій, політики, методів управління тощо здійснюється визначеною відповідальною особою або її підлеглими. Основними шляхами підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства можна вважати: збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції, зниження витрат

підприємства; зниження собівартості продукції; систематичний контроль за розподілом засобів виробництва; підвищення продуктивності праці працівників; підвищення кваліфікації; впровадження новітніх технологій; створення маркетингових служб на підприємствах; реконструкція та модернізація підприємств.

3.2. Обґрунтування доцільності реалізації проекту управління дебіторською заборгованістю підприємства

Ефективне використання оборотних коштів відіграє важливу роль у забезпеченні нормальної роботи підприємства та підвищенні рентабельності виробництва, яка залежить від багатьох факторів. Дебіторська заборгованість — це насамперед більша втрата купівельної спроможності готівки, оскільки на ситуацію впливає багато факторів, наприклад сама інфляція. Окрім впливу інфляції, компанія також несе прямі збитки, такі як втрачені можливості та прибутки від тимчасово недоступних коштів.

Одним із можливих важелів впливу на покупця є штрафні санкції за прострочення платежу. Для підвищення ефективності фінансової політики підприємства необхідно впроваджувати заходи, спрямовані на оптимізацію дебіторської заборгованості, включаючи моніторинг реалізації продукції, встановлення політики стягнення та впровадження політики управління боргом.

Своєчасне та ефективне використання оборотних коштів є запорукою успішного покращення фінансового стану та забезпечення високого рівня рентабельності бізнесу, адже таким чином ми мінімізуємо витрати на вкладення оборотних коштів. Обсяг оборотного капіталу безпосередньо залежить від швидкості грошового потоку, і якщо швидкість грошового потоку сповільнюється, це може призвести до додаткових коштів, необхідних для постійних витрат компанії,

зниження загальної фінансової ефективності.

Тому, як для компанії у фармацевтичній галузі, для компанії вкрай важливо та терміново збільшити швидкість обороту та зменшити рівень дебіторської заборгованості, що, у свою чергу, матиме позитивний вплив на загальний фінансовий стан підприємства.

Одним із основних завдань оптимізації дебіторської заборгованості підприємства є забезпечення дотримання строків погашення заборгованості та надходження платежів від дебіторів. Рішення цієї проблеми має базуватися на обраній платіжній політиці. Політика має охоплювати кілька напрямків:

1) Моніторинг продажів:

- реєстр платників;
- класифікація в реєстрі продажів за групою «постійний новий»;
- Відстеження простроченої заборгованості, безнадійної заборгованості;
- Розрахунок потенціалу.

2) Формулювання політики збору:

- скликати збори та повідомляти боржника;
- Встановлення строків погашення боргу та санкцій;
- Акції з продажу боргу.

3) Політика управління боргом:

- Аналіз та оптимізація погашення дебіторської та кредиторської заборгованості;
- Розрахувати вартість користування короткостроковими кредитами.

Зауважте, що вищі темпи обороту вимагають від підприємств вищого рівня виробничих запасів і готівки. Це пов'язано з тим, що підприємства змушені збільшувати запаси фізичних активів і грошових коштів, щоб забезпечити безперебійний виробничий процес. Очевидно, причиною цього є нестійкі економічні зв'язки з постачальниками, що

склалися в регіоні. Тому в сучасних умовах досягнення високих показників ефективності використання оборотних коштів пов'язане з додатковими витратами на підтримку високого рівня виробничих запасів і втратою вигоди від можливого розміщення тимчасово вільних коштів. При аналізі показників оборотності ми вважаємо, що слід звернути увагу на вивчення таких важливих в теорії аналізу оборотних коштів характеристик, як тривалість операційного циклу та фінансового циклу.

Оскільки компанія тимчасово відстає в оплаті рахунків-фактур постачальників, кошти відволікаються з обороту менше, ніж середній час для кредиторської заборгованості. Слід зазначити, що тривалість операційного циклу буде впливати на обсяг, структуру та ефективність використання коштів.

Тому існують різноманітні заходи, що забезпечують підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства. Деякі з них недорогі і вимагають лише перевірки ставлення співробітників компанії до своїх обов'язків, а інші неможливі без додаткових інвестицій. Важливо пам'ятати, що прискорення оборотності оборотних коштів може дозволити істотно знизити витрати на виробництво. Це в умовах підвищення тарифів та цін на імпорту продукцію та комплектуючі, що є основою для стабілізації економічного становища підприємств та підвищення рентабельності фармацевтичної діяльності.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами аналізу варто зробити такі висновки:

Визначено економічний зміст, склад та класифікацію оборотних активів підприємства. Варто зазначити, що оборотні активи підприємства відіграють особливу роль у життєвому циклі підприємства. На цій основі здійснюється плавний і циклічний процес функціонування. Величина впливає на процес відтворення капіталу підприємства. Таким чином, поточні активи - це сума грошей, необхідна компанії для створення та підтримки виробничого оборотного капіталу та життєвого циклу оборотного капіталу. До складу оборотних активів входить сукупність самостійних оборотних коштів і елементів оборотних коштів. Охарактеризуйте фактори, що впливають на ефективність використання оборотних активів.

Ми можемо розділити сукупність факторів, які впливають на ефективне використання потенціалу ліквідних активів фірми, на такі категорії: фактори зовнішнього середовища (опосередковані впливи) – фактори, які фірма не може контролювати, але до яких має адаптуватися, і фактори внутрішнього середовища (прямі впливи). впливи), які залежать від здатності керівництва фірми управляти поточними активами.

Варто зазначити, що серед усіх факторів, на нашу думку, найбільший вплив на формування оборотних активів підприємства мають такі економічні чинники: оборотні активи в запасах та поточні фінансові інвестиції.

Основними шляхами підвищення ефективності використання оборотних засобів підприємства можна вважати: збільшення виробництва та реалізації продукції; зниження собівартості реалізації продукції; зниження витрат підприємства; систематичний контроль за розподілом виробничих матеріалів; підвищення продуктивності праці

працівників; підвищення кваліфікації; впровадження новітніх технологій; створення маркетингової служби на підприємстві; реконструкція та модернізація підприємства.

Також підтверджено заходи щодо вдосконалення політики управління поточними активами компанії. Він визначає ефективність використання підприємством факторингу. Завдяки факторингу підприємства зможуть звільнити 85% своєї дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги протягом періоду до 12 місяців, перетворивши їх на грошові кошти.

Заходи щодо підвищення ефективності використання оборотних коштів підприємства є певними та різноманітними. Деякі з них недорогі і вимагають лише перегляду ставлення співробітників компанії до своїх обов'язків, а інші неможливі без додаткових інвестицій. Важливо пам'ятати, що прискорення оборотності оборотних коштів може дозволити істотно знизити витрати на виробництво.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик М.Д. Фінансовий аналіз. К.: КНЕУ, 2005. 592 с.
2. Бондаренко О.С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств. Інвестиції практика та досвід. 2008. Вип. 4. С. 40–44.
3. Боровік Л. В., Петренко В. С., Карнаушенко А. С. Роль шкільної освіти в розвитку молодіжного підприємництва. *Ефективна економіка*. 2021. № 3. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8737> . DOI: [10.32702/2307-2105-2021.3.6](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.3.6)
4. Власова Н.О. Теоретичні аспекти визначення ефективності політики формування оборотних активів на підприємствах торгівлі. *Бізнес Інформ*. 2012. №11. С. 166-170.
5. Власова Н.О. Принципи та основні етапи оптимізації в системі управління оборотними активами на підприємствах роздрібною торгівлі. *Бізнес Інформ*. № 6, 2013. С. 202–208.
6. Дейнека О.В. Оптимізація структури джерел формування оборотного капіталу підприємства персоналом. *Інноваційна економіка*. 2012. № 3(29). С. 257–260.
7. Дехтяр Н.А. Оптимізація структури оборотних активів підприємства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Випуск 1 (12). С. 289-293.
8. Домбровська Н.Р. Економічна квінтесенція та класифікація оборотних активів підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Випуск 17. С. 812-825.
9. Донін Є.О. Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства. *Економіка і організація управління*. 2019. № 1 (29). С. 75-85.
10. Дядюк М.А., Оборотні активи як об'єкт управління у процесі розробки та прийняття господарських рішень. *Економічна стратегія і*

перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2012. Вип. 1 (1). С. 263-271.

11. Єрмак С.О. Теоретико-методичний інструментарій формування комбінованих політик управління оборотним капіталом. Економіка промисловості. 2011. № 2. С. 242–249.

12. Канурна З.Ф. Контроль оборотних активів підприємств машинобудівного комплексу. Міжнародний збірник наукових праць. Вип. 3. Ч. 12. 2013. С. 246–252.

13. Канцедал Н. Ю. Окремі питання управління оборотними активами підприємства. Економіка та держава. 2020. №11. С. 103-107.

14. Карнаушенко А.С., Петренко В.С., Боровік Л.В. Сучасні тенденції та перспективи розвитку європейського ринку страхування. *Таврійський науковий вісник. Серія Економіка*. 2022. №14. С. 85-94

15. Карнаушенко А.С., Петренко В.С. Основні відмінності між спільними підприємствами та іншими формами міжнародних партнерських відносин. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип. 1 (44). С. 101

16. Кірдіна О.Г. Управління оборотними активами підприємств. Вісник економіки транспорту і промисловості. № 43, 2013. С. 133–137.

17. Круш П.В. Капітал, основні та оборотні засоби підприємства: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2008. 328 с.

18. Лепейко Т.І. Сутність оборотних коштів та їх аналіз на підприємстві . Вісник університету банківської справи Національного банку України. 2012. № 1(13). С. 215–218.

19. Мартиненко В.П. Прогресивні підходи до управління оборотними активами підприємств. Сучасні проблеми економіки і підприємництва. № 18, 2016. С. 225–229.

20. Мордань Є.Ю. Методичний підхід до побудови системи управління оборотними активами підприємства. Вісник СумДУ. Серія «Економіка». 2020. № 4. С. 24-34.

21. Носов П.Л. Сучасна класифікація оборотних активів.

Економіка і держава. 2014. № 7. С. 43–46.

22. Олександренко І. В. Методичні підходи до діагностики оборотних активів підприємства. *Бізнес Інформ*. 2014. № 2. С. 277–283.

23. Петренко В. С., Карнаушенко А. С., Боровік Л. В. Факторинг: сутність, види та його переваги в фінансовій діяльності підприємств. *Ефективна економіка*. 2021. № 11. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9551> (дата звернення: 02.04.2023). DOI: [10.32702/2307-2105-2021.11.14](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.11.14)

24. Петренко В.С., Федорчук О.М., Карнаушенко А.С. Аналіз сучасного стану державної підтримки аграрних підприємств України. *Бізнес-навігатор*. 2019. Вип. 2(51). С. 93-98

25. Петренко, В., Карнаушенко, А.. Поняття краудфандингу та його роль в національній економіці. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, 2020, №2, 140-150. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/59>

26. Петренко В.С., Карнаушенко А.С., Шепотіло В.О. Дивідендна політика міжнародних креативних корпорацій. *Інвестиції практика та досвід*. 2021. №23. С. 38-452

27. Петренко В.С., Карнаушенко А.С., Танклевська М.С. Кредитування як основне джерело фінансування підприємництва. *Економіка та держава*. 2021. №12. С. 41-47

28. Поддєрьогін Л.Д. Фінанси підприємств. К. : КНЕУ, 2006. 552с.

29. Подсолонко В.А. Антикризове управління. Організація виробництва. К., 2005. С. 304.

30. Репіна І.М. Активи підприємства: таксономія, діагностика та управління. К. : КНЕУ, 2012. 274 с.

31. Репіна І.М. Моделі управління матеріальними оборотними активами підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля : наук. журн.*; № 8 (197). Луганськ : СНУ ім. Володимира Даля, 2013. Ч. 2. С. 168–175.

32. Рєпіна І.М. Діагностика активів підприємств: методологічні аспекти. Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право) : наук. журн.; № 1. К. : НАУ, 2013. С. 188–194.

33. Роганова Г.О. Стратегія фінансування оборотних активів: позиція персоналістів. Економічний часопис-XXI. 2013. № 3-4(1). С. 82-85.

34. Сагалакова Н.О. Система показників-індикаторів економічної діагностики діяльності торговельного підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2010. Вип. 2. Ч. 2. С. 19–23.

35. Соляник Л.Г. Оборотні засоби промислового підприємства: оптимізація управління. Дніпропетровськ: Вид-во НГУ, 2009. 239 с.

36. Танклевська Н.С., Карнаушенко А.С., Петренко В.С. Ізраїльський досвід післявоєнного відновлення економіки. *Науковий вісник Льотної академії*. 2022. №6. с. 20-28

37. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств. К.: МАУП, 2004. – 328 с.

38. Чухно І.С. Визначення економічної сутності поняття «оборотні активи підприємства». Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2009. Вип. 3. С. 358–363.

39. Швець Ю.О. Управління оборотними активами підприємств. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2015. № 13. С. 127–130.

40. Швець Ю.О. Вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на ефективність стратегічного управління оборотними коштами підприємств машинобудування. Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Економічні науки. 2016. № 1 (29). С. 26- 36.

41. Шепелевич В. В. Проблеми в управлінні оборотними активами ташляхи їх подолання. Агросвіт. № 14, 2014. С. 73–80.

42. Шматковська Т.О. До питання трактування економічної

сутності оборотного капіталу в аспекті особливостей функціонування торговельних підприємств. Економічний вісник Донбасу. 2012. Вип. 3. Ч. 29. С. 119–122.

43. Шматковська Т.О. Раціоналізація організації облікового процесу операцій з основними засобами в аспекті підвищення ефективності використання цих активів на підприємстві. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Економічні науки. 2013. Вип. 5. Ч. 254. С. 124–129.

44. Шматковська Т.О. Деякі аспекти проблематики управління оборотними активами на підприємстві. Науковий вісник одеського національного економічного університету. 2016. Вип. 3. С. 174–184.

45. Ящук Д. Л. Дослідження методології управління оборотними активами машинобудівних підприємств в умовах кризи. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2010. № 32. С. 252-257.

46. Mokhnenko A. Human capital cost accounting in the company management system / T.Hilorme, I.Perevozova, L.Shpak, A.Mokhnenko, Y.Korovchuk // Academy of Accounting and Financial Studies Journal. – 2019. – № 23. – Special Issue 2.

47. Mokhnenko A. Formation of account of reservoir expenses model / I.Perevozova, A.Mokhnenko, L.Mykhailyshyn, O.Stalinska, O.Vivchar // Academy of Accounting and Financial Studies Journal. – 2019. – № 23. – Special Issue 2.

48. Mokhnenko A. Identification of Efficiency Factors for Control over Information and Communication Provision of Sustainable Development in Higher Education Institutions / I.Gontareva, M.Borovyk, V.Babenko, I.Perevozova, A.Mokhnenko // WSEAS Transactions on Environment and Development. – 2019. – № 15. – P. 593-604.

49. Mokhnenko A. Integration of the supply chain management and development of the marketing system / I.Perevozova, L.Horal, A.Mokhnenko, N.Hrechanyk, A.Ustenko, O.Malyuka, L.Mykhailyshyn //

International Journal of Supply Chain Management. – 2020. – № 9. – Issue 3. – P. 496-507.

50. Mokhnenko A. Mathematical-Logistic Model of Integrated Production Structure of Food Production / A.Mokhnenko, V.Babenko, O.Naumov, I.Perevozova, O.Fedorchuk // CEUR Workshop Proceedings, 2020, Volume 2732, P. 446-454.

51. Mokhnenko A. Modeling of economic security of the enterprise at change of investment maintenance / S.Bondarenko, H.Tkachuk, I.Klochan, A.Mokhnenko, I.Liganenko, V.Martynenko // Studies of Applied Economics. – 2021. – № 39(7).

52. Mokhnenko A. Innovative Paradigm of Management Accounting and Development of Controlling in the Entrepreneurship / A.Sakun, I.Perevozova, O.Kartashova, O.Prystemskyi, A.Mokhnenko // Universal Journal of Accounting and Finance. – 2021. – Vol. 9, №4.

53. Мохненко А.С. Стратегія розвитку регіонального газотранспортного підприємства / А.Мохненко, К.Мельникова, О.Федорчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Економічні науки". – Херсон, 2018. – № 32. – С. 91-94.

54. Мохненко А.С. Управління конкурентоспроможністю підприємства на основі застосування системного підходу / А.Мохненко, О.Федорчук, О.Протосвіцька / Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту – Черкаси, 2018. – № 2 (25). – С. 13-25.

55. Mokhnenko A. Software economy as a vector of management of innovative infrastructure of the region / A.Mokhnenko, O.Fedorchuk, K.Melnikova // Вісник Хмельницького національного університету. Серія "Економічні науки". – Хмельницький, 2019. – № 5. – С. 7-10.

56. Мохненко А.С. Особливості корпоративної культури на ІТ-підприємствах в сучасних умовах ведення бізнесу / А.Мохненко, К.Мельникова // Науковий вісник Херсонського державного

університету. Серія "Економічні науки". – Херсон, 2021. – № 42. – С. 45-49.

57. Мохненко А.С. Аналіз ефективності функціонування підприємств продовольчої сфери / А.С. Мохненко, О.М. Федорчук, О.І. Протосвіцька // Обліково-аналітичне забезпечення й оподаткування розвитку суб'єктів агробізнесу та сільських територій: колективна монографія. – Херсон: Айлант, 2019. – С. 223-235.

58. Mokhnenko A. Concept of sustainable development of the food sector enterprises in the competitive environment / A. Mokhnenko, O. Fedorchuk, O. Protosivitska // Development of the innovative environmental and economic system in Ukraine: monograph; edited by Khudolei V., Ponomarenko T. – Prague: OKTAN PRINT s.r.o., 2019. – С. 123-141.

59. Мохненко А.С. Інвестиційно-інноваційне забезпечення конкурентоспроможного розвитку підприємств / А.С. Мохненко, О.М. Федорчук, О.І. Протосвіцька // Розвиток підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища: управління, реалізація та перспективи: колективна монографія. – Херсон: ФОП Вишемирський В.С., 2019. – С. 227-243.

60. Мохненко А.С. Підвищення економічної ефективності підприємств в умовах євроінтеграційних процесів / А.С. Мохненко // Теорія, методологія і практика обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів агробізнесу та сільських територій: нові реалії та перспективи в умовах інтеграційних процесів: колективна монографія. – Херсон: Айлант, 2020. – С. 187-200.

61. Mokhnenko, A. Partner relationship assessment methodology / I.Perevozova, N.Daliak, A.Mokhnenko, T.Stetsyk, V.Babenko // International Conference on Distributed Sensing and Intelligent Systems (ICDSIS2020): (Agadir, Morocco 01-03 February 2020). – Agadir, 2020.

62. Мохненко А.С. Оцінка конкурентоспроможності підприємств агропромислового сектору економіки / А.С. Мохненко // Сучасний стан

та пріоритети розвитку системи обліку, оподаткування й аналізу виробничо-економічної діяльності суб'єктів господарювання агропромислового сектору економіки: монографія. – Херсон: Айлант, 2018. – С. 158-167.

63. Mokhnenko A. Development of a regional marketing system / A.Mokhnenko, I.Perevozova // 3rd International Conference on Economic Research (ECONALANYA2019): (Alanya, Turkey 24-25 October 2019). – Alanya, 2019.

64. Мохненко А.С. Формування системи забезпечення зовнішньоекономічної діяльності газотранспортного підприємства / А.С. Мохненко // Структурна модернізація економіки: прогнозні сценарії та перспективи розвитку регіону: монографія. – Херсон: ПП "Вишемирський", 2018. – С. 276-284.

65. Fedorchuk A., Petrenko V., Karnausenko A. Innovative infrastructure as the framework for the development of regional enterprises competition. Вісник *Східноєвропейського університету економіки і менеджменту* Серія: економіка і менеджмент. 2019. 2 (27), с. 126-133. URL: https://suem.edu.ua/sites/default/files/2021-01/visnik_2_27_2019.pdf#page=23

66. Мохненко А.С. Модель організаційно-економічного механізму логістичної системи підприємства / А.С. Мохненко, О.Б. Наумов, О.О. Чмут // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Економічні науки". – Херсон, 2023. – № 48. – С. 45-49.

67. Мохненко А.С. Маркетинг як інструмент ефективного функціонування логістичної системи підприємства / А.С. Мохненко, О.О. Чмут // Маркетинг у підприємстві, біржовій діяльності та торгівлі в smart-суспільстві: управлінський, інноваційний та методичний виміри: колективна монографія / За наук. ред. І. В. Перевозової. – Львів: Видавець Кошовий Б.-П.О., 2023. – С. 136-160.

68. Мохненко А.С. Organizational and economic mechanism for the

development of an enterprise in the IT-sphere / А.С. Мохненко, О.О. Чмут, А.А. Романов // Стратегічні пріоритети розвитку економіки, менеджменту, сфери обслуговування та права в умовах інтеграційних процесів: міжнар. наук.-прак. конф. (м. Івано-Франківськ, 03-04 листопада 2022 р.). – Івано-Франківськ, 2022. – С. 281-282.

69. Мохненко А.С. Організаційно-економічний механізм управління сталим розвитком підприємства / А.С. Мохненко, О.О. Чмут // Сталий розвиток економіки, суспільства та підприємництва: міжнар. наук.-прак. конф. (м. Івано-Франківськ, 27-28 квітня 2023 р.). – Львів, 2023. – С. 281-282.